

Adatok a Zempléni-hegység és a szomszédos kistájak denevérfaunájához (Mammalia: Chiroptera)

GÉCZI ISTVÁN

ABSTRACT: (Data to the bat fauna of the Zemplén-mountains and the surrounding regions) – Between 1992 and 1998 we surveyed 16 different species. Widespread denizens of buildings are: *Eptesicus serotinus*, *Myotis myotis*, *Myotis blythi*, *Plecotus auricus*, but we captured some special ones during forest survey. We found some colonies with smaller numbers of individuals concentrating on a few living places of the followings: *Rhinolophus hipposideros*, *Rhinolophus ferrumequinum*, *Pipistrellus pipistrellus*, *Myotis emarginatus*. According to faunistic survey the following species must be frequent occurrence of forests: *Nyctalus leisleri*, *Nyctalus noctula*, *Barbastella barbastellus*, *Plecotus auritus*. Frequent species of watered living places is the *Myotis daubentonii*. Rare forest species are the *Myotis bechsteini*, *Myotis mystacinus*, *Myotis brandti*. The most frequent species settled down in more different new living-places during the surveyed term.

Bevezetés

A Zempléni-hegység és a vele szomszédos kistájak változatos és viszonylag érintetlen természeti környezete, felhagyott bányajáratai, a modernizálást elkerült templomai, egyéb épületei, gazdag denevérfaunát sejtet. Ennek ellenére az elmúlt évtizedig nagyon kevés ismerettel rendelkezünk e térség denevérállományáról. Irodalmi adatok, VÁSÁRHELYI (1939), SCHMIDT és TOPÁL (1970–71), BIHARI (1990), ENDES (1990, 1991), GOMBKÖTŐ, BIHARI és ESTÓK (1996) után, átfogó kép kialakítására BIHARI (1990), BIHARI és GOMBKÖTŐ (1993), BIHARI (1996) tett kísérletet. Ezen munkák egy-egy kisebb terület, egy-két faj, illetve az épületlakó fajok felmérésére irányultak.

A Magyar Denevérkutatók Baráti Köre (MDBK) 1992-ben meghirdette az épületlakó denevérek országos felmérő programját. Ebbe bekapcsolódva vette kezdetét a Zempléni-hegység északi kétharmada, a Hernád-völgy és a Bodrogek élőhelyeinek felmérése mellett azok rendszeres ellenőrzése, a felmérés erdei élőhelyekre való kiterjesztése. E munka eredményeinek, a legfontosabbnak bizonyult 19 élőhelyen tapasztaltaknak az összegzésére az I. Magyar denevérvédelmi konferencia keretében került sor, 1997. november 29–30-án, Sarródon, amelynek megjelentetése folyamatban van. Az 1992 és 1998 között rendszeres ellenőrzés alá nem vont élőhelyeken tapasztaltakat, az 1998-as év, és a faunisztikai felmérések eredményeit jelen dolgozat ismerteti.

A felmérések eredményei és értékelésük

A Zempléni-hegység területén és lábainál 53 település 93 épülete, a Bodrogek területén 22 település 40 épülete került felmérésre. Ebből 19 élőhelyet rendszeres ellenőrzés alá vontunk. A többi élőhelyet, az alapfelméréskor tapasztaltaktól függően 1–4 alkalommal kerestük fel újra. Faunisztikai mintavételezésre 9 élőhelyen került sor, 18 alkalommal. A háló

vagy hálók minden esetben tavak partján, kisebb vízállások (dagonya), vagy 3–4 m széles patakmeder fölött és mellett voltak felállítva. A legnagyobb fogófelületet 2 db 12x2,5 és 2 db 6x2 méteres függőnyháló alkotta. Természetes és mesterséges odúk ellenőrzése során is értékes adatokhoz jutottunk. A mikóházi pincesorok 8 pincéjének (beomlóban lévő és jelenleg is használt) átvizsgálása szintén érdekes adatokat szolgáltatott.

Az irodalmi adatok alapján 19 faj előfordulása volt várható: *Rhinolophus hipposideros*, *Rhinolophus ferrumequinum*, *Nyctalus leisleri*, *Nyctalus noctula*, *Nyctalus lasiopterus*, *Eptesicus serotinus*, *Pipistrellus pipistrellus*, *Myotis myotis*, *Myotis blythi*, *Myotis bechsteini*, *Myotis emarginatus*, *Myotis nattereri*, *Myotis mystacinus*, *Myotis brandti*, *Myotis daubentoni*, *Myotis dasycneme*, *Barbastella barbastellus*, *Plecotus auritus*, *Plecotus austriacus*.

Az adatok közlésénél, az előfordulási hely neve után a padlást p. rövidítéssel jelöltem. Nem különítettem el a templomok esetében a hajó fölötti padlást és a torony padlását, vagy nyitott süvegét. Egyéb esetekben kiírtam az élőhely típusát. Az UTM-kódot zárójelben tüntettem fel. Az **SzZs** rövidítés Szegedi Zsolt, aki a Bodrogtörzs 1998-as ellenőrzését végezte. A **KSz** rövidítés Kardos Szabolcs, aki Sárospatakon végzett ellenőrzést, és mért fel új élőhelyet. Az **SzP** rövidítés Szentgyörgyi Péter, gyöngybagoly köpetek elemzését végezte. Az **NZs** Nagy Zsuzsanna, aki kirepülést számolt. A felmérés dátumát követően zárójelbe tüntettem fel az egyedszámot, amely fajtól függően pontos, vagy a látott egyedek minimumát jelenti. Sok élőhelyen hallottunk még motoszkáló egyedeket. Hálózások esetében (hím+nőstény) bontásban tüntettem fel az egyedek számát.

Eredmények

Kis patkósorrú denevér / *Rhinolophus hipposideros* (BECHSTEIN, 1800)

A hét év során, 7 élőhelyen 11 szálláshelye vált ismertté, melyből 5 élőhely 9 szálláshelyén 1998-ban is megtaláltuk. Öt szálláshely önálló vagy épület alatti pince. Mivel a vizsgált területen több ezer pince található, melyek egyre nagyobb százaléka csak alkalmilag használt, számos kolóniájának előkerülése várható. Kolóniái nagyon gyakran 10 egyedből állnak. Az ismert állomány kb. 90%-a a Hegyköz területén található, mivel a templompadlások mellett a legtöbb egyéb épületet és pincét itt vizsgáltuk át. Teledő példányai borospincéből és használaton kívüli pincéből kerültek elő. Ez valószínűsíti, hogy állományának nagy része, akár egésze, a területen található pincékben telel.

Erdőbénye: Lókötő-dűlő (pince), (EU24), 1998. VIII. 11. (10), Füzérkajata: p., (EU37), 1998. VI. 20. (10), Füzérradvány: (kastély padlás és pavilonpince), (EU37), 1998. VIII. 06. (50), (pajta), 1998. VIII. 06. (10), Mikóháza: (EU46), (pincesor 1.), 1998. V. 17. (25), 1998. VII. 04. (10), (lakóház padlás), 1998. VII. 04. (10), (pincesor 2.), 1998. IX. 05. (14), (borpince), 1998. XII. 31. (1), (pince), 1998. XII. 31. (1), Sátoraljaújhegy: Fekete-hegy (pince), (EU45), 1998. VII. (2).

Nagy patkósorrú denevér / *Rhinolophus ferrumequinum* (SCHREBER, 1774)

A nyári felmérések 10 élőhelyen mutatták ki. A rendszeresen elfoglalt 4 élőhelyén 1998-ban is megtaláltuk. Két élőhelyen először találkoztunk egyedével. A korábbi évekhez képest ke-

vesebb példányát észleltük, melynek egyik valószínű oka, hogy egyik stabil élőhelyén, egész nyáron munkálatok folytak. Nagyméretű, jelenleg is használt, borospincéből előkerült teelőd egyede (tekintettel a pincék nagy számára), az ismertnél szintén jelentősebb állományát sejteti. A vizsgált terület egyik legkisebb egyedszámban jelenlévő faja.

Füzérradvány: p., (EU37), 1998. VIII. 06. (5), Kéked: p., (EU27), 1998. VII. 20. (1), Középhuta: p., (EU35), 1998. VIII. 12. (2), Mikóháza: (borpince), (EU46), 1998. XII. 31. (1), Pácin: p., (EU65), SzZs, 1998. VII. 07. (40), Pálháza-Ipartelep: p., (EU36), 1997. VII. 21. (1), Sátoraljaújhely-Rudabányácska: p., (EU46), 1998. VIII. 14. (1), Telkibánya: Ruzsakna, (EU27), 1998. IX. 12. (0+2).

Szöröskarú denevér / *Nyctalus leisleri* (KUHLE, 1818)

Hét élőhelyről került elő. A faunisztikai mintavételi helyek 44%-ban talákoztunk egyedével. A július folyamán fogott 7 nőtényből 3 szoptató, 3 még nem ivarérett fiatal volt. Jelenlétük szaporodó kolóniákat jelez. Természetes, valamint énekesmadarak számára kihelezett mesterséges odúkból is kerültek elő kolóniái. (A természetes odúk bejárata 1,5–2 m magasan található.) E mintavételek ugyan a hegység belső és keleti peremterületein történtek, de a mintavételek kis számához viszonyított gyakorisága arra utal, hogy az erdős területek egyik gyakori faja.

Füzérradvány: (bagolyköpetből), (EU37), SzP, 1998. (1), Mikóháza: (EU46), Tölgyes-bérc (odú), 1997. VII. 10. (?), Bózsva-patak (TSZ), 1998. V. 06. (0+1), 1998. VII. 18. (1+1), 1998. VII. 21. (0+1), Kecse-hát (dagonya), 1998. VII. 05. (0+1), 1998. VII. 17. (0+2), Regéc: Bekecs-kert (vízállás), (EU26), 1998. VII. 26. (0+1), Sátoraljaújhely-Rudabányácska: (halastó), (EU46), 1998. VII. 07. (0+1), Sátoraljaújhely-Széphalom: Magas-patak-oldal (B típusú odú), (EU46), 1997. VIII. 27. (5), (odú), 1998. IX. 02. (13).

Korai denevér / *Nyctalus noctula* (SCHREBER, 1774)

Dokumentáltan eddig 6 élőhelyről került elő, de szóbeli közlések (viselkedésének „leírása”, hangjának érzékelése) a terület leggyakoribb odúlakó fajaként valószínűsítik. Legnagyobb kolóniáját két szomszédos panelépület közötti résben találtuk. Az 5 hálózott nőtényből 2 szoptató, 3 fiatal volt.

Mikóháza: Bózsva-patak, (EU46), 1996. VII. 04. (1+0), 1998. VII. 21. (1+1), Nagyhuta: Kőkapu (tó), (EU36), (ultrahang-érzékelő detektorral) 1998. VII. 06. (?), (szabadban megfigyelve) 1998. IX. 03. (?), Regéc: Bekecs-kert (vízállás), (EU26), 1998. VII. 26. (1+2), Sátoraljaújhely: (EU46), lakótelepi panelek között (kirepüléskor), 1995. VII. 10. (67), 1995. VII. 31. (52), Sátoraljaújhely-Rudabányácska: (halastó), (EU46), (detektorral) 1998. VII. 06. (?), 1998. VII. 07. (0+2), Újhuta: (EU35), (szabadban megfigyelve) 1994. VI. 30. (?),

Kései denevér / *Eptesicus serotinus* (SCHREBER, 1774)

Általánosan elterjedt. A terület második legtöbb élőhelyről előkerült faja. Egy erdei élőhelyről is előkerült. 1998-ban a faj már előzőleg is ismert élőhelyeinek 83%-án tapasztaltuk

ismételt előfordulását. A tanyahelyeihez ragaszkodó faj, de kolóniáinak nagysága évről évre hullámzó. Az esetek 60%-ában más fajok egyedeivel együtt figyelhetjük meg. Az együttélések 75%-ban a szürke hosszúfűlű denevérekkel fordultak elő. A hegylábi területeken kolóniái kisebbek (leggyakrabban 10–30 egyed között), eloszlásuk egyenletesebb, a Bodroghözben viszont két élőhelyre koncentrálnak (40 és 100 egyed). Az elmúlt évek során több, korábban általa nem lakott élőhelyen megjelent. 1998-ban élőhelyeinek csak 36%-án találtunk 5 egyednél kevesebbet. A terület ismert állománya közel 400 egyed. Ez, figyelembe véve, hogy élőhelyein a legtöbbször ácsolatokban, keskeny résekben figyelhető meg, jelentős állományt jelez. Telelő egyedeket, két esetben egy-egy példányt, egy bányajáratban és egy alagsori, raktárként használt pincében figyeltünk meg.

Baskó: p., (EU25), 1998. VIII. 11. (2), Cigánd: p., (EU64), 1996. VII. 25. (25), 1997. VII. 17. (100), SzZs, 1998. VI. 22. (100), Felsődobsza: p., (EU04), 1998. VIII. 12. (5), Fony: p., (EU26), 1998. VII. 07. (7), 1998. VII. 24. (10), Füzér: p., (EU37), 1998. VI. 20. (10), Füzérradvány: p., (EU37), 1997. VII. 15. (1), Gönc: p., (EU26), 1998. VII. 23. (1), Göncruszka: p., I. (EU16), 1998. VII. 23. (1), p., II. 1998. VII. 23. (50), Kéked: p., (EU27), 1997. VII. 15. (10), 1998. VII. 20. (10), Kenézlő: p., (EU33), SzZs, 1998. VI. 24. (10), Kovácsvágás: p., (EU36), 1998. VII. 20. (3), Mikóháza: p., (EU46), 1997. VII. 27. (30), 1998. VII. 07. (10), kirepüléskor, NZs, 1998. VIII. 04. (38), Bózsva-patak (TSZ), 1998. V. 06. (1+1), 1998. VII. 18. (1+0), Kecsehát (dagonya), 1998. VII. 17. (1+0), Mogyoróska: p., (EU25), 1995. VII. 19. (2), 1997. VII. 26. (1), Nagyzsvágy: p., (EU65), 1997. VII. 17. (40), SzZs, 1998. VI. 22. (15), Pálháza-Ipartelep: p., (EU36), 1998. VI. 20. (15), Sátoraljaújhely: (kollegium padlás), (EU46), 1998. VIII. 05. (11), Fekete-hegy (B típusú odú), (EU45), 1998. VIII. (1), Sátoraljaújhely–Rudabányácska: (bánya), (EU46), 1997. II. 02. (1), Sárospatak: p., (EU45), 1996. VII. 25. (8), Sárospatak–Végárdó: p., (EU45), 1996. VII. 22. (4), Sima: p., (EU25), 1998. VIII. 11. (8), Telkibánya: p., (EU27), 1998. VII. 20. (60), Tiszakarád: p., (EU53), SzZs, 1998. VI. 22. (1), Vajdácska: p., (EU45), 1994. VII. 01. (30), 1996. VII. 25. (25), 1997. VII. 17. (30), SzZs, 1998. VI. 24. (40), Vilmány: p., (EU16), 1998. VII. 24. (20), Viss: p., (EU34), 1997. VII. 17. (5), Zemplénagárd: p., (EU75), 1994. VII. 30. (6), Zsujta: p., (EU27), 1993. (15), 1996. VII. 22. (3), 1997. VII. 21. (10), 1998. VII. 23. (10),

Törpe denevér / Pipistrellus pipistrellus (SCHREBER, 1774)

A vártnál kevesebb – két erdei és egy padlás – élőhelyről került elő. A két ismert kolónia mérete, 40 ill. 100 egyed körül, az eddig ismertnél sokkal nagyobb állományt feltételez e fajból is.

Füzér: p., (EU37), 1998. VI. 20. (30), Mikóháza: (EU46), Bózsva-patak (Almás-rét), 1998. VIII. 07. (0+2), Lácacséke: Pap-erdő (odú), (EU75), 1998. VIII. 15. (min. 40).

Közönséges denevér / Myotis myotis (BORKHAUSEN, 1797)

Egyértelmű meghatározására csak a hálóval fogott egyedek esetében volt módunk. Zárt, középkorú tölgyesben, egy kb. 20 m² kiterjedésű dagonya fölött és körül kifeszített hálókcal 11 egyedét fogtuk 21⁴⁵ és 23¹⁷ között. Az összes nőstény, szoptató volt, 50%-a fiatal. Kettő fogazata teljesen elkopott. Szintén két esetben az öreg vitorlán lyuk, ill. lyukak voltak.

Valamennyi nőtényen rengeteg élősködő volt megfigyelhető. (A hímek ép fogazatú, fiatal egyedek voltak.) Figyelembe véve a fentiekben leírtakat, nagy a valószínűsége, hogy a befogott egyedek odúlakó kolóniából származtak. Mivel egy átlagosnak tekinthető erdőrészből került elő a faj egy kolóniája, valószínűleg a zempléni erdőkben e fajból is jelentős állomány él.

Mikóháza: (EU46), Bózsva-patak, 1998. VII. 21. (0+1), Kecskéhát (dagonya), 1998. VII. 17. (3+8), Sátoraljaújhely–Rudabányácska: (halastó), (EU46), 1998. VIII. 08. (1+0),

Hegyesorrú denevér / Myotis blythi (TOMES, 1857)

Egy alkalommal fogtuk, feltételezhetően téli szálláshelye felé tartó példányát.

Telkibánya: (Ruzsa-akna), (EU27), 1998. IX. 12. (0+1),

Közönséges és hegyesorrú denevér / Myotis myotis & Myotis blythi

Az épületekben talált kolóniák esetében nehéz e két faj egyedeit elkülöníteni. Gyakran egyes kolóniákat is alkotnak, ezért együtt tárgyalom rájuk vonatkozó tapasztalatainkat.

Az eddig megismert 22 élőhelyükkel a térség harmadik leggyakoribb és egyben legnagyobb egyedszámú fajai. Az 1998-ban újra ellenőrzött élőhelyeik 86%-án megtaláltuk egyedeiket. Szálláshelyeikhez ragaszkodó fajok. A hét év során 9 jelentősebb (évenként és helyenként 0–1500 egyed között változó nagyságú) kolónia által elfoglalt élőhelyét ismertük meg. Állományuk teljes egészében a hegylábi területekre koncentrálódik. Legnagyobb kolóniái évről évre a Hegyköz területén alakultak ki. A Bodroghközből először 1998-ban került elő 20 egyede. Az ellenőrzések során több korábban „lakatlan” padlásról előkerültek. Legészakibb szálláshelyén minden évben aránytalanul sok (az éppen ott tartózkodó kolónia 10–20%-ának megfelelő) frissen elpusztult kifejlett példányt találtunk, amelyhez hasonló elhullás egyetlen más élőhelyén sem fordult elő. A szlovákiai telelőhelyekről nyári szálláshelyeikre vándorló állomány fontos pihenőhelye lehet, ahol a legyengült egyedek elpusztulnak. Újabb élőhelyek előkerülése nem valószínű.

Abaújkér: p., (EU15), 1998. VIII. 11. (1), Arka: p., (EU15), 1997. VII. 26. (60), 1998. VII. 24. (30), Baskó: p., (EU25), 1998. VIII. 11. (1), Erdőbénye: p., (EU24), 1998. VIII. 11. (100), Filkeháza: p., (EU37), 1998. VI. 20. (800), Fony: p., (EU26), 1998. VII. 24. (50), Füzér: p., (EU37), 1995. VII. 21. (1), Füzérradvány: p., (EU37), 1998. VIII. 06. (1), Gibárt: p., (EU15), 1998. VIII. 11. (2), Gönc: p., (EU26), 1998. VII. 23. (4), Hernádkécs: p., (EU04), 1998. VIII. 12. (2), Kéked: p., (EU27), 1998. VII. 20. (2), Kovácsvágás: p., (EU36), 1998. IV. 09. (1 tetem), Pácin: p., (EU65), SzZs, 1998. VI. 22. (20), Pányok: p., (EU27), 1997. VII. 15. (400), 1998. IV. 16. (100), 1998. VII. 20. (500), Pusztafalu: p., (EU37), 1998. VI. 20. (13), Sátoraljaújhely: p., (EU46), 1998. VIII. 05. (30), Sátoraljaújhely–Károlyfalva: p., (EU45), 1994. VII. 01. (8), 1996. VII. 24. (4), 1998. VIII. 14. (7), Sátoraljaújhely–Rudabányácska: p., (EU46), 1996. VII. 24. (1), Sima: p., (EU25), 1998. VIII. 11. (1), Szentistvánbaksa: p., (EU04), 1998. VIII. 12. (2), Vilyvitány: p., (EU47), 1994. VI. 29. (15).

Nagyfülű denevér / *Myotis bechsteini* (KUHL, 1818)

Az őszi vándorlási időszakban hálóval fogott két példányát, valamint egy épület alatti pincébe nappali pihenésre behúzódó példányát sikerült meghatározni. Jelen ismereteink szerint a terület egyik legritkább faja.

Telkibánya: Ruzsa-akna, (EU27), 1998. IX. 12. (0+2), Sátoraljaújhely: (pince), (EU46), SzZs, 1998. IX. 25. (1),

Csonkafülű denevér / *Myotis emarginatus* (GEOFFROY, 1806)

Egy bodrogközi, stabil kolóniája, és egy hegyközi 5 egyedes, stabil telelő állománya ismert.

Füzérradvány: (pince), (EU37), 1997. XII. 29. (5), Pácin: p., (EU65), SzZs, 1998. VII. 07. (400).

Bajuszos denevér / *Myotis mystacinus* (KUHL, 1819)

A hálózások alkalmával 3 élőhelyről került elő 1–1 egyede. A ritkább erdei fajok közé tartozik.

Abaújvár: Hernád (Haraszt), (EU27), SzZs, 1998. VIII. 24. (0+1), Mikóháza: Bózsva-patak (Almás-rét), (EU46), 1998. VIII. 07. (0+1), Telkibánya: Ruzsa-akna, (EU27), 1998. IX. 12. (1+0),

Brandt denevére / *Myotis brandti* (EVERSMANN, 1845)

Egyetlen élőhelyről, zárt, középhegységi tölgyesből került elő. A terület legritkább faja.

Mikóháza: Kecske-hát (dagonya), (EU46), 1998. VII. 17. (1+0),

Vízi denevér / *Myotis daubentoni* (KUHL, 1819)

A vizes élőhelyek leggyakoribb faja. A hegység keleti és nyugati peremén egyaránt jellemző. A tavak, folyóvizek mentén végzett hálózások esetében a fogások 57%-a vízi denevér volt. Szélsőségesen, 94%-ban hímek, és az esetek 90%-ban, a víz felett folyásirányba repülve akadtak a hálókba. A Hernád ártér, a patakokat kísérő felhagyott legelők és kaszálók odvas hagyásfái biztonságos szálláshelyeket nyújtanak kolóniáik számára. A még nem vizsgált vizes élőhelyeken is számíthatunk észlelésére.

Abaújvár: Hernád (Haraszt), (EU27), SzZs, 1998. VIII. 24. (2+0), SzZs, 1998. VIII. 27. (1+0), Mikóháza: (EU46), Bózsva-patak (TSZ), 1998. V. 06. (7+0), 1998. VII. 18. (3+0), 1998. VII. 21. (4+0), (Almás-rét), 1998. VIII. 07. (10+2), Nagyhuta: Kőkapu (tó), (detektorral), (EU36), 1998. VII. 07. (?), 1998. IX. 03. (2+0), Sátoraljaújhely–Rudabányácska: (halastó), (detektorral), (EU46), 1998. VII. 07. (?), 1998. VIII. 08. (2+0),

Pisze denevér / *Barbastella barbastellus* (SCHREBER, 1774)

A faunisztikai vizsgálatok folyamán 11%-ban talákoztunk egyedeivel, és a mintavételi helyek 55%-án tapasztaltuk jelenlétét. A kisszámú mintavétel ellenére tapasztalható gyakorisága, a korábban feltételezettnél jelentősebb erdei állományát jelzi. A szaporodási időszakban 2 szoptató nőstény került hálóba. Az észlelt egyedek 54,5%-át egy átmeneti vagy téli szálláshelyként funkcionáló bányaaknáknál fogtuk. Telelő egyedekkel két helyen (3 példány), egykori bányavágtában és felhagyott borospincében talákoztunk. Előkerülése a faunisztikai vizsgálatok kiterjesztésével további élőhelyekről várható.

Mikóháza: (EU46), Bózsva-patak (Almás-rét), 1998. VIII. 07. (0+1), (felhagyott pince), 1998. XII. 30. (1), Telkibánya: Ruzsa-akna, (EU27), 1998. IX. 12. (4+2), Nagyhuta: Kőkapu (tó), (EU36), 1998. IX. 03. (1+0), Sátoraljaújhely–Rudabányácska: (halastó), (EU46), 1998. VII. 07. (1+1), (bánya), 1997. II. 02. (2), Sárospatak: Megyer-hegy (tó), (EU45), 1997. IX. 25. (1+0).

Barna hosszúfűlű denevér / *Plecotus auritus* (LINNÉ, 1758)

A hálózások következtében szintén a gyakori erdei fajok közé került. 1998-ban telepített fenyvesekkel tagolt, idős montán bükkösből, középkorú középhegységi tölgyesből, parkerdőből és bányaaknákból egyaránt előkerült. A szaporodási időszakban 2 szoptató nőstény került hálóba. Egy magányos hímét énekesmadarak számára telepített B típusú odúban találtunk. Az észlelt egyedek 69%-át egy átmeneti vagy téli szálláshelyként funkcionáló bányaaknáknál fogtuk. A hálózások folytatásától várható, hogy újabb élőhelyeken is előkerül.

Füzérradvány: (bagolyköpetből), (EU37), SzP, 1998. (1), Mikóháza: Középbérc (B típusú odú), (EU46), 1998. VII. 03. (1+0), Regéc: Bekecs-kert (vízállás), (EU26), 1998. VII. 26. (0+2), Telkibánya: Ruzsa-akna, (EU27), 1998. IX. 12. (7+2),

Szürke hosszúfűlű denevér / *Plecotus austriacus* (FISCHER, 1829)

A legtöbb élőhelyről előkerült faj, de az egyes élőhelyeken való megkerülése évről évre nagyon változó. 1998-ban, 28 ellenőrzött élőhelye 71%-ában találtuk meg egyedeit. Jelentősebb, 10–50 egyed közötti kolóniát élőhelyei 48%-án találtunk, évről-évre változó egyed-számmal. Egy-két példányát élőhelyei 29%-ában találtuk. Élőhelyei többségén kolóniái egyik évről a másikra eltűntek, 1–2 év elteltével újra megjelentek. Az eltelt időszak alatt minden évben csak 3 élőhelyen találtunk kolóniát. Mivel élőhelyein a leggyakrabban ácsolatokban, keskeny résekben figyelhető meg, az 1998-ban összeszámolt 316 egyede jelentős állományt jelez. Állománya közel egyenlően oszlik meg a hegylábi és alföldi területek között. A Bodroghközben két kolóniába koncentrálódik, míg a hegységi területen egyenletesebben oszlik el, 10–30 egyedes kolóniákat alkotva. Telelő egyedei felhagyott borospincékből, zöldségespincékből és fűtetlen épületekből egyaránt előkerültek. Alkalmazkodóképességének köszönhetően számos épületből várható még előkerülése.

Arka: p., (EU15), 1998. VII. 14. (1), Baskó: p., (EU25), 1998. VIII. 11. (10), Bodroghalom: p., (EU55), 1994. VII. 30. (11), SzZs, 1998. VI. 22. (50), Cigánd: p., (EU64), 1994. VII. 30.

(7), Felsőberecki: p., (EU55), SzZs, 1998. VI. 22. (1), Fony: p., (EU26), 1998. VII. 24. (6), Füzérkajata: p., (EU37), 1998. VI. 20. (5), Füzérradvány: fűtetlen épület, (EU37), 1997. XII. 29. (3), Göncruszka: p., (EU16), 1993. VII. (10), 1998. VII. 23. (5), Hejce: p., (EU26), 1998. VII. 23. (30), Karos: p., (EU55), 1997. VII. 17. (2), Kéked: p., (EU27), 1997. VII. 15. (15), 1998. VII. 20. (10), Kisrosvány: p., (EU65), 1997. VII. 17. (2), Kovácsvágás: p., (EU36), 1998. VII. 20. (15), Lácacséke: p., (EU75), 1994. VII. 30. (8), 1997. VII. 17. (2), Mikóháza: (EU46), p., 1998. VIII. 04. (1), pince, 1996. XII. 31. (1), (felhagyott pincék), 1998. XII. 30. (5) és (3), Bózsva: Nagybozsva, p., (EU36), 1998. VI. 20. (20), Nagyrosvány: p., (EU65), 1997. VII. 17. (1), SzZs, 1998. VI. 22. (6), Pere: p., (EU04), 1998. VIII. 11. (15), Sárospatak: p., 1. (EU45), 1996. VII. 25. (4), KSz, 1998. VIII. 11. (10), p., 2. KSz, 1998. VIII. 11. (100), Megyer-hegy (tó), 1997. IX. 25. (1+0), Sátoraljaújhely: (EU46), lakóház, 1994. VI. 03. (1 tetem), 1998. III. 05. (1 tetem), p., 1. 1998. VIII. 05. (3), p., 2. 1998. VIII. 05. (1), Semjén: p., (EU75), 1994. VII. 30. (10), SzZs, 1998. VI. 22. (3), Sima: p., (EU25), 1998. VIII. 11. (1), Telkibánya: p., (EU27), 1998. VII. 20. (20), Tiszakarád: p., (EU53), 1994. VII. 30. (25), 1997. VII. 17. (7), SzZs, 1998. VI. 22. (3), Vizsoly: p., (EU15), 1993. VII. (1), Zemplénagárd: (templomhajó), (EU75), 1994. VII. 30. (1),

Összefoglalás

1992 és 1998 között 16 faj jelenlétét tapasztaltuk. Általánosan elterjedt épületlakók az *Eptesicus serotinus*, *Myotis myotis*, *Myotis blythi*, *Plecotus austriacus*, de erdei felmérések során is fogtuk egyedeiket. Kisebb egyedszámmal, pár élőhelyre koncentrálódva találtuk meg a *Rhinolophus hipposideros*, *Rhinolophus ferrumequinum*, *Pipistrellus pipistrellus*, *Myotis emarginatus* kolóniáit. A faunisztikai felmérések adatai gyakori erdei fajokként valószínűsítik a *Nyctalus leisleri*, *Nyctalus noctula*, *Barbastella barbastellus*, *Plecotus auritus* fajokat. A vizes élőhelyek gyakori faja a *Myotis daubentoni*. A ritka erdei fajok közé a *Myotis bechsteini*, *Myotis mystacinus*, *Myotis brandti* tartoznak. A gyakoribb fajok, a vizsgált időszak alatt, több új élőhelyen is megtelepedtek. Értékes adatokhoz jutottunk borospincék átvizsgálása során is.

Köszönetnyilvánítás

Köszönetemet fejezem ki Bihari Zoltánnak és Dobrosi Dénesnek a szakmai, Hegyessy Gábornak a szerkesztésbeli segítségükért, az MDBK Zemplén-abaúji Helyi Csoport tagjainak a felmérőmunkában való aktív részvételükért, amely hiányában jelen dolgozat elkészítésére nem nyílt volna mód.

Irodalom

- BIHARI, Z. (1990). Adatok a Zempléni-hegység épületlakó denevéreinek felméréséhez. Calandrella. IV/1: 75–82.
- BIHARI, Z. (1990). A nagy patkósorrú denevér (*Rhinolophus ferrumequinum*) és a hosszú szárnyú denevér (*Miniopterus schreibersi*) vándorlásának vizsgálata a Zempléni-hegységben. Calandrella. IV/2: 22–27.

- BIHARI, Z., GOMBKÖTŐ, P. (1993). Az Északi-középhegység denevérfaunisztikai felmérése. *Fol. Hist.-nat. Mus. Matr.*, 18: 163–189.
- BIHARI, Z. (1996). Denevérhatározó és denevérvédelem. Bp. MME. 10.
- BIHARI, Z. (1996). A Zempléni-hegység épületlakó denevéreinek populációdinamikai vizsgálata. *Denevérkutatás-Hungarian Bat Research News*. 2: 15–21.
- ENDES, M. (1990). Ritkább denevérfajok a Zempléni-hegységben. *Calandrella*. IV/1: 86.
- ENDES, M. (1991). A Tokaj–Zempléni-hegyvidék emlősfaunájáról. *Calandrella*. V/2: 40–55.
- DOBROSI, D. (1994). A Handbook for the Conservation of BATS in Hungary. A denevérek elterjedése és védelme Magyarországon. A Magyar Denevérkutatók Baráti Körének kiadványa.
- GÉCZI, I. (Nyomdai előkészítés alatt). Hat év felmérőmunkájának eredményei és tapasztalatai Zemplénben és Abaújban. A Magyar Denevérkutatók Baráti Körének kiadványa.
- SCHMIDT, E., TOPÁL, GY. (1970-71). Denevérmaradványok magyarországi bagolyköpettekből. *Vertebr. Hungr.*, 12: 93–102.
- TOPÁL, GY. (1969). Denevérek – Chiroptera. *Fauna Hungariae* 93.
- VÁSÁRHELYI, I. (1939). Beiträge zur Kenntnis der Säugetier-Fauna Ungarns. *Fragm. Faun. Hung.*, 2: 47–48.

GÉCZI István
H-3980 SÁTORALJAÚJHELY
Esze Tamás u. 73.